

Ko bi piransko arhivsko gradivo lahko spregovorilo...

Bi ponosno povedalo, da je končno, po več kot osmih stoletjih našlo svoje stalno domovanje v Župančičevi ulici, v starem delu Pirana, kamor tudi sodi.

Čeprav je hil piranski Mestni arhiv ustanovljen že l. 1877, je bila usoda arhivskega gradiva v njem pestra, a hkrati za tako dragocnost dokaj žalostna. Ta biser naše preteklosti nikakor ni mogel najti primerne prostora, v katerem bi lahko doslej že mnogim rodovom poklanjal v preučevanje vse svoje bogastvo. Ne le da se je arhiv združeval in razdruževal z mestno knjižnico, se selil iz občinskega poslopja v Kazino, od tam v sodno poslopje in je l. 1954 skupaj s knjižničnim fondom pristal v sedanjem Pomorskem muzeju v Piranu, celo zazidan je bil med vojno in s tem rešen t.i. "evakuacije in zaščite" v Italijo, za kar se lahko zahvalimo le ljubezni in odnosu Pirančanov do svoje kulturne zgodovine.

Po uveljavitvi jugoslovanske zakonodaje tudi na našem ohmočju je hil s sklepom Občinskega ljudskega odbora Piran 28. oktobra 1955 ponovno ustanovljen samostojni zavod Mestni arhiv Piran. S tem pa njegovih začasnih preseljevanj še ni bilo konec. Leta 1974 se je Mestni arhiv Piran priključil Pokrajinskemu arhivu Koper. V prostorih frančiškanskega samostana so pričeli z delno adaptacijo in gradivo je dobilo spet začasno bivališče. Od tod je bil njegov najstarejši del po mnenju komisije, ki si je prostore ogledala in ugotovila njihovo neprimrnost, spet začasno preseljen v Koper, tudi v začasne prostore. Kmalu so gradivo spet začasno vskladiščili nazaj v Piranu. Toda tudi od tod hi se moralo gradivo preseliti v druge začasne prostore, saj je denacionalizacijski postopek vrnil samostanske prostore frančiškanskemu redu, ti pa nameravajo dostojno proslaviti svoj visok jubilej in usposobiti vse prostore, da bodo služili svojemu namenu.

Vse to stalno preseljevanje, menjava klimatskih pogojev in stalni fizični premiki tako častljivo starega arhiva so pustili na gradivu vidne sledove. Nekaterih dokumentov, ki jih je napadla vijoličasta plesen, tudi ob najskrbnejšem prizadevanju arhivskih delavcev in konservatorjev - saj so bili na njih izvedeni že večkratni restavratorski posegi - z doslej znano tehnologijo in postopki doma in v svetu ne bo več mogoče restavrirati v nedogled, če znanost ne bo tudi na tem področju v bližnji prihodnosti ponudila drugačnih odkritij.

Da je tokrat šlo zares, da je od besed in obljub prišlo tudi k dejanjem, je bilo vidno že v pomladanskem času letošnjega leta. Do jeseni, to je do štiridesete obletnice ponovne ustanovitve samostojnega arhivskega zavoda v Piranu, je bilo vse nared in fanfare so naznanile, da je odisejada arhivskega gradiva piranskega območja za vedno končana. Gradivo je pridobilo lepe, po arhivskih standardih adaptirane prostore s klimatskimi napravami in lepo čitalnico ter prostore za strokovne delavce. Avlo v prtiličju pa bo

mogoče uporabiti tudi kot razstavni prostor.

Če izvzamemo nekatere manjše spodrsaljaje ob svečanem dogajanju ob odprtju prostorov in po njem, je bil to za vso arhivsko javnost, zlasti pa za arhivalije piranskega območja in za ljubitelje piranske kulturne dediščine, najsvetlejši dogodek. Vse arhivsko gradivo je preseljeno v stalne prostore, ki so prav gotovo med najsodobnejše opremljenimi arhivskimi prostori. Vsaj pri nas bi hil lahko vsak arhivski zavod ponosen nanje. Ponosna pa je lahko tudi občina, ki je končno pretrgala nenehno prerekanje in premišljanje v smislu "Joj, kam bi del?"

Če bi torej tudi piransko arhivsko gradivo lahko ta dan spregovorilo, bi se zahvalilo vztrajanju vodstva Pokrajinskega arhiva Koper, da gradiva ne bo več dovoljevalo prenašati na začasne lokacije po Piranu in da ga bo zato evakuiralo v nove skladiščne prostore v Koprju, dokler v Piranu ne najdejo stalne lokacije. Zahvalilo pa bi se tudi vztrajanju piranske občine in zlasti njenega župana, da ne bo dovolil niti začasne ponovne odtujitve tega dragocenega fonda s svojega območja.

Obojestranska nepopustljivost je rodila konstruktiven dialog in dogovor, zlasti pa realizacijo prepotrebne kulturne pridobitve - zasluženi stalni in ugledni arhivski prostor za ta evropski biser.

Milica Trebše-Štolfa

Poročilo o delovnem obisku v Kanadi med 24. majem in 23. junijem 1995

Tokratno daljše bivanje v Kanadi je bilo namenjeno:

1. obiskom kanadskih državnih arhivskih ustanov z namenom, da se začne v njih ustvarjati "slovenska arhivska zbirka",

2. nadaljevanju evidentiranja, urejanja in popisovanja arhivskega gradiva društev slovenskih izseljencev in pridobivanju kopij ali fotokopij za zbirko o slovenskem izseljenstvu v Arhivu Republike Slovenije,

3. zainteresiranju širšega kroga odgovornih delavcev društev in njihovih zvez za še uspešnejše hranjenje arhivskega gradiva pri društvih slovenskih izseljencev (izobraževalna dejavnost) pri društvih, ki jih doslej še nismo uspela ohiskati in

4. navezavi stikov z novimi društvi in zvezami društev.

1. 1. OTTAWA.

Po lanskoletnih uspešnih prvih stikih z National Archives of Canada v Ottawi, me je v tem letu povabila nova direktorica ga. Lilly KOLTUN, ker je g. Derek BALLANTINE med tem časom že odšel na novo delovno dolžnost. Predstavila mi je delovanje